

Knocke.

Zomer 1926.

...«En zagen de zon bij het zinken
op 't duin van hun vaderland blinken».

Zoo zong Hemkes en 't mooi lied schoot me te binnen toen ik links en rechts de heerlijke duinen van Heyst in de verte zag.

De Schipdoncksche- en de Leopoldvaart met hun stinkende rotte waters, komend van the Golden River, zooals de Engelschman onze Leie heet, kankeren aan de mooiheid van het lieve badplaatsje. Beiden monden ter zee en in de heete dagen van den zomer is het in de nabijheid dier zweeters soms niet om uit te houden. Heyst zal moeten vechten om het kwaad te weren en zijn eerbare plaats onder de vele badsteden op te houden.

Heyst is anders een gedroomde badplaats, vol afwisseling met zijn eenerzijds halve uur gaans langen havenmuur, waar de Engelschen tijdens den oorlog een groote bres in slopen en menige Brit onversaagd den heldendood stierf, die u een heel eind in zee brengt en anderzijds het lieve, geheuveld Duinbergen, dat een der schilderachtigste hoekjes van onze groote zeekust vormt.

Op de plaats te Zeebrugge, voor het groote hotel, heeft men een monument opgericht voorstellend St. Joris die den draak verslaat, ter herinnering aan den glorieusen aanval der Engelschen op de zeehaven.

Ik herinner me de onthulling van het borstbeeld van schilder Verwee, te Knocke, vijf en dertig jaar geleden. Knocke was toen een lief, stil dorpke, bijna niet te bereiken, met kleine huizekens, een pracht van een kerkje, waarboven een verweerd baksteenentorentje naalde. Vlak daartegenover zag men een kleinen molen, — hij staat er nog, — en daarachter lagen de duinen, grootsch en indrukwekkend. Het heele gedoe was om te stelen van schoonheid.

Aan het strand stond nog maar één hotel, een ontzaggelijk groote klomp roode baksteen. De duinen strekten zich, eenerzijds, uit tot aan Heyst en langs den anderen kant tot aan het Zwin en verre buiten ons vaderlandsch gebied, in al de bekoorlijkheid van hun woeste schoonheid, zooals weer en wind en tij en ebbe ze daar dooreen geworpen hadden.

Thans is Knocke, vereenigd aan de wijk De Zoute, een belangrijke badplaats. De twintig-minuten-lange Lippenslaan die van het dorp naar de zee loopt staat vol monumentale gebouwen. Op het breede strand, een halve uur ver, rijen zich talrijke villas en in het duin werden hier en daar, in bekoorlijke afwisseling, zeer aardige cotta-

ges gebouwd, die in niets de eigenaardigheid van de streek afbreuk doen.

Maar de kerk en de doodenakker en de molen en de bochtige straatjes zijn thans ingesloten door de hooge hedendaagsche gebouwen.

Knocke bezit verscheidene tennispleinen, Links- en Golfvelden, hektaren en hektaren groot. Dààr is de streek gebleven zooals ze vroeger was : heuvelende grasvelden, struikgewas en bosschen, en hier en daar kleine witgekalkte huizen, met groene luiken en roode pannendak. Naar den kant uit waar Siska woont, Siska, vermaard om haar smakelijke wafels, staat een wijk van bekoorlijke, primitieve huizekens, waarboven een molen zijn wieken zwaait en de streek met haar golvingen en heuvels en hellingen tot de aantrekkelijkste van gansch onze kust maakt.

Wanneer men op een der hooge duinen aan den molen staat, ziet men Knocke in de verte liggen, een gansche stad van monumentale gebouwen.

Ongetwijfeld is deze uitbreiding tot een stoffelijken zegen geworden voor de inwoners, maar toch denk ik steeds met weemoed aan het oude dorpje terug, met zijn schoone kerk, zijn typieken molen, zijn schilderachtige straatjes.

In den zomer kwamen wij hier met Mane Hiel, Nestor de Tière, met Gillekens, met andere vrienden nog, kunstenaars met pen, beitel, penseel en woord. Wij aten de lekkere versche garnalen en dronken het oude blonde bier en gingen dan dwalen in de duinen, in de groote, indrukwekkende eenzaamheid en, 't was of de gansche streek en de grootsche wijde zee ons alleen toebehoorden.

Dit alles is thans verre, de herinnering alleen blijft als iets zeer zoets in ons. Cosmopolitisme, snel verkeer, moderne aanpassingen hebben de rust der droomende plaatskens verstoord en de eenzaamheid der duinen en de grootsche stilte verdreven. Alles is verleden en met dit verleden is weg en dood de vroegere vrede en schoonheid die nimmer wederkeert. Gelukkig hij die er eens van kon genieten !

Ook de mensch moet zich weten aan te passen en met zijn tijd vooruit. Maar de zee kan men ons niet ontnemen. Zij blijft voor ons als een mirakel van zang, beweging en licht.

Wie Knocke bezoekt, houdt er dadelijk van. Het is de geliefkoosde plaats van iederen natuurliefhebber, tevens voor hen die van de zee houden. De duinen hebben er nog een woest en grootsch uitzicht, zijn hoog, breed en diep. Wie van de zee genoeg heeft, kan uren lang wandelen in het duin, naar 't Zwin toe, of gaan luieren in de bosschen onder de gekromde pijnen, waar het, bij zomerdag, ruikt naar Japansche leliën, of gaan slenteren langs de wilgendreven, naar het behevelde Hazegras, waar de duinen slapen, naar

Holland of naar Sluis toe, of hij kan het trammetje nemen naar Brugge en aldaar een namiddag genieten van al het schoone, dat zich sinds eeuwen in de oude veste opgehoopt heeft.

Ik sprak zooeven van den berg, aan den molen. Men zegt dat de Hooge Blekker, te Coxyde, het hoogste duin van onze kust is. Het is mogelijk, maar de Molenberg, te Knocke, biedt ons een panorama dat nergens aan onze kust overtroffen wordt. Op de hoogte werd een zitbank aangebracht. Hier is het rustig, eenzaam en kalm. Uren kan men er droomen en kijken naar de streek die onder u ligt, naar de bekoorlijke plekjes, nabij en verre, naar de geweldige torens van Sluis en Anna ter Muiden, naar dien van Lisseweghe en naar de met wilgen en popels doorsneden velden, waar tarwe groeit en haver en zware boonen, de rijkdom van de vette streek ; of naar de veilige weiden, waar de schoone koeien grazen, die Verwee zoo meesterlijk op het doek heeft gebracht.

Men ziet er de hooge duinen, uren ver naar Holland toe, tot Cadzand en daar voorbij tot aan de monding der Schelde, waaruit de booten komen als geheimzinnig drijvende spookkasteelen. Men ziet er de wakers van Zeeland en den lichttoren van Westkapelle die de varenden den zegen geeft op hun verre reis.

Knocke is de geliefde badplaats der Engelschen. En die hebben eerbied voor de Natuur en kennen de mooiste plekjes. Het uitgestrekte Golfplein hoort hun toe. De schoonste villas zijn door hen ontworpen en gebouwd. 't Zit hier vol Engelschen. Men ziet er de prachtigste typen van hun krachtige ras. De oude wijvekens, mager als een goeden Vrijdag en met de traditioneele groote, uitstekende tanden, zijn hier niet te zien. Wat Engeland ons zendt zijn levenslustige meisjes en mannen met kuiten van staal en groot en sterk als boomen. Het is hier voor hen een plaats van uitspanning, van amusement. Zij doen hier aan sport. Zoo men in de steden het conventionele type van Engelschen ziet met den Baedeker in de hand, gekleed als vogelschrikken, lang en mager en beenderig, hier zijn anders niet dan hupsche ladies en pootige jongens, gekleed in witte cheviot en wol en die des avonds langs het strand slenteren in smoking en flirten als in het land van belofte.

Ik heb eigenlijk maar één oud dametje gezien te Knocke. 't Was op een zonnigen dag, de zomer danste over zee in een damp van warmte. 't Was heerlijk te baden en te spelen met al dat vroolijk volk om mij heen. Plots hoor ik een plets op mijn rug en voel ik de doffe pijn van een slag. Ik keek met een ruk om en, waarachtig, daar zwom een reeds zeer bejaarde Engelsche achter mij, die mij aanlachte met al de bevalligheid van haar oud-daamsche persoonlijkheid.

't Was een dier legendarische vrouwtjes, waarover ik het hooger had, mager als een plank, met vooruitstekende tanden en sproeten

het gansche gelaat vol. Op het oude hoofdje droeg zij een bruinen stroochoed, met lint « à la jardinière », onder haar kin toegestrikt en, onder den hoed, een grooten bril.

Aanvankelijk dacht ik dat het een zeehond was en pakte reeds mijn biezen, maar daar rijst uit den vloed een latjesarm en een ietwat schorre stem vroeg me vriendelijk :

— Please, sir, give me my ball !

Ach, die vriendelijke tandjes en de bekoorlijkheid van dien ouden mond ! Had hij maar liever een zwaar woord gezeid ! Nu moest ik haar verzoek in acht nemen. Dat ze oud was en leelijk was toch geen reden om mij onheusch te gedragen. Men mag zich nooit tegenover een dame onvriendelijk aanstellen, al was zij het grootje van Matusalem ! Ik nam den bal op en bood hem haar aan.

— Please Mrs !

De houten vingers scharden me het ding uit de hand en ik kreeg voor mijn kleine moeite een hartelijk bedankje.

Het schepsel zwom verder en ik keek haar na. Welk een eigenaardig verschijnsel tusschen al dat jonge volkje ! Die hoed en die bril en die zwemmende ouderdom. Ik stapte het toen af. Ik had voor dien dag mijn bekomste. In den namiddag ben ik met mijn vrouw gaan winkelen.

*
* *

De eerste groet dien men haar toezegde was in het Engelsch.

— Good afternoon, Mrs. What do you want, please ?

— Goedendag, antwoordde mijn Mrs, in zuiver Vlaamsch.

Verbazing van heel den winkel. Hoe kwam die dame zoo ineens de taal der streek te spreken ? Doch Mrs. stoorde zich niet, kocht een heeleboel en toen kwamen de Vlaamsche tongen en de vriendelijkheid los en hoorde ik den klank der gebenedijde zoete West-Vlaamsche sprake.

In een volgenden winkel herhaalde zich hetzelfde spel. In een derde klonk het weer :

— Good afternoon, Mrs...

Maar 't vrouwtje kreeg het stilaan op de zenuwen en viel in :

— Wat do you want, please ? Spreek maar Vlaamsch, mevrouw.

— Pardon, zei toen de dame, ik nam u voor een Engelsche.

Nu begon ik aandachtig mijn wederhelft te bezien, onderzoekend of haar iets scheelde.

— Zie ik zwart ? vroeg ze zoo ineens.

— Neen, lachte ik, maar ik zou nu toch eens willen weten, waarom men u zoo obstinaat voor een Engelsche aanschouwt. Ge ziet er heelemaal niet naar uit. Noch huid, noch haar, noch kleur, noch manieren, niets in gansch uw houding laat veronderstellen dat

ge van overzee zijt, en toch is het mistress van hier en miss van daar. 't Zal nog mis afloopen vandaag.

En kijk nu eens : den eersten winkel dien ik binnentrad om een pakje sigaretten te koopen hoor ik mij, zwaargebouwden, blonden, blauwoogigen Vlaming in het Engelsch aanspreken.

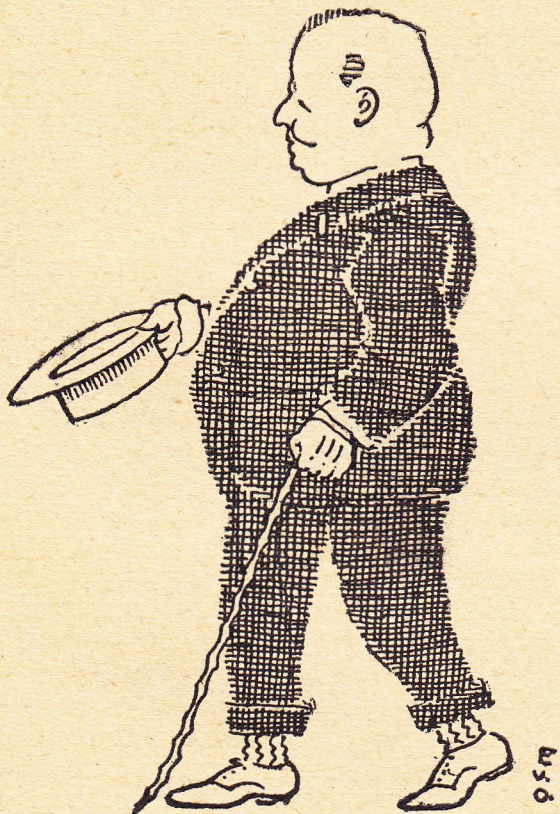
En niet alleen daar maar ook in een verder gelegen koek- en dan nogmaals in een schoenwinkel.

Toen was het de beurt aan mijn vrouw om mij aan te staren en mijn rond gelaat werd voor haar een studie.

— Kom, moe, zei ik, ge krijgt er toch geen stek aan. Laat maar af.

Den ganschen dag bleef ze wat dubben en ze legde zich des avonds bekommerd te rusten.

Bij den eersten groet, dien ze mij des anderendaags bracht, riep ze ineens uit :

Niet zooals mijn vrouw, niet zooals Raf, maar zooals Mon me zag.

— Nu snap ik het ! Ge lijkt op Lloyd George !

— Dam ! verslikte ik mezelve bij 't hooren van het nieuws. Ge hebt ongetwijfeld een slechten droom gehad !

— Neen ! neen ! Het is waar wat ik zeg ! Ge trekt heusch op den Engelschen premier !

— Maar ! zei ik, de man is grijs als een duif en draagt zijn knevel als een vlag, en kijk nu eens, onder mijn neus is zooveel haar op als op een donderroe.

— Grijs haar en knevel apaart, hield ze vol, ik zeg u dat ge op Lloyd George trekt.

— Mij goed, vrouwtje, den eersten loopjongen die mij als Lord begroet, krijgt van mij een briefje van vijf frank !

Ik herinnerde me toen het portret dat mijn vriend Van Os in *het Handelsblad* had gemaakt en toen schreef dat ik iets weg had van Pieter de Coninck, op een schilderij in 't Museum.

Dien dag werd ik overtuigd dat verbeelding een mooi ding is !

De handelaars van Knocke moeten natuurlijk zich aanpassen aan de noodwendigheid van het moderne leven en de nieuwigheid van hun toestand. In de maanden Juli en de eerste helft van Augustus is de Engelsche kolonie overwegend. Geen wonder dat zij te hunnen believe hun taal moeten aanleeren, zooals zij kennis moeten hebben van de elementaire begrippen van andere vreemde talen. Utilitarisme kent geen liefhebberij. En wie zal het der brave bevolking kwalijk nemen dat zij zich eens opzettelijk vergist. Nu dat de mode in de badsteden aan het Engelschpraten is, moet zij noodzakelijkerwijze die mode volgen. Doch ongemeen heeft het mij genoegen gedaan dat, in den huiskring, de Knockenaars, op weinige uitzonderingen na, bij voorkeur, hun lieve moedertaal spreken.

Later op 't seizoen, vertrekken de Engelschen en komen de Bruselaars en die van Antwerpen hun plaats innemen. De wind slaat om en de tongen eveneens. Men hoort anders niets meer dan Fransch, of iets dat er op gelijkt. Vooral de Antwerpenaars hebben er een tong van weg om de taal van Racine met het moer van het Schelde-slijk te bekrozen. 't Spijt mij dat ik het zeggen moet, maar ik hoor nog liever het platte Antwaarpsch uit den Seefhoek, dan 't gebrekkig Fransch uit Antwerpschen mond.

Ons nationaal patrimonium wordt hier vreeselijk geweld aangedaan en ik aanschouw dien aanslag op onze esthetiek als een miskenning van onzen vaderlandschen plicht.

De trots van beide rassen, in ons land, vormt de schoonheid der natie en, het is dezelfde verloochenen, wanneer men beschaamd is, of te grootsch, of te klein, om in het openbaar de taal te spreken, die God ons gaf en die de ziel was van al de daden in het schoone leven onzer voorvaderen.

Eigen schoon is de kroon om de herinnering aan ons glorierijk verleden en de waardeering en de eerbied hiervoor kunnen ons nooit vernederen, verminderen of verkleinen. Integendeel !

*

*

*

De stormen die, in den jongsten winter, zoo ongenadig waren voor onze bosschen, waar zij de oudste en de schoonste boomen hebben ontworteld, waren aan de kust in hun allerwreedste doening.

Maar tusschen Knocke en Duinbergen hielden zij hun Sabbath.

Arduinen, honderden kilo zwaar, heeft het tempeest uit de baarbrekers gerukt om ze weg te dragen en verre neer te smakken. Van sommige baarbrekers is niet veel meer dan een warreklomp van hout en gruis te bespeuren. Met den dijk, den schoonen, met gele geleistenen gecimenteerden dijk, is het erger gesteld. Op een lengte van twee kilometer is deze omhoog getild, dooreen geworpen, ingezakt. Er liggen gaten in de muren zooals de Dikke Bertha's niet bij machte waren er in te slaan. Het schouwspel der vernieling is erbarmelijk, door geen woord weer te geven, door geen pen te beschrijven. De kracht eener ontketende zee gaat alle menschelijke gedacht te boven. Op enkele uren vernielt zij het jarenlange en moeizame werk van duizenden arbeiders. De dijk, tusschen twee vernoemde plaatsen in, schijnt een voortzetting te zijn van het front, dat vier lange jaren onderhevig is geweest aan de vernieling van alle denkbare kanonnen, zoo ligt er alles dooreen, is er alles kapot, vernield.

En dit denkbeeld van het front schijnt nog wezenlijker wanneer men vlak naast den dijk, in het duin, de opgeblazen betonnen schuilplaatsen en verbrijzelde monsterkanons der Duitschers ziet, kanonnen wier looppen thans machteloos hun muile nog naar zee richten.

Men was begonnen den dijk hier en daar wat op te knappen, maar, dezen nacht, is de zee weer losgekomen en heeft den boel nog meer ontredderd.

Van in den avond liet het zich reeds aanzien dat er een storm op komste was ; de wind was Noord-West en bitter guur. Na het avondmaal was er geen volk op het strand. Gewoonlijk is juist dan alle «hens aan dek». Ouden en jongen scheppen nog een luchtje voor het slapen gaan. De dijk krioelt van vreemdelingen. Op de tonen van een oude draaiorgel waagt men zelfs een dansje. De jeugd is onvermoeibaar. In ons hotel zijn er een paar bakvischjes die den Godganschen dag would-be tennissen, dat hun haren er van zweeten. Nu zult ge zeker denken dat die om acht uur in hun kevie liggen. Niks van ! De eerste en de laatste danseressen zijn onze medelogeess. Ze hebben kwik in hun lijf, ressorts in hun beenen en hun kaken blozen van jeugd en gezondheid en levenslust. Wat een schoone tijd !

Ik zei dus dat deze avond zeer koud was en de wind nijdig. Er viel ook regen, kille regen, in groote striemende droppels.

De zee klom en naderde, naderde het strand in de volle ontzettende breedheid van al haar macht, schuimvlokkend onder het geloei

van ontelbare schreeuwende orgels. De baren reden over de steenen brekers als wit schuimende paarden en maakten een gedruisch van duizenden donders. Een paar dametjes, die het gewaagd hadden het spel van nabij te beschouwen, werden door den wind in hun eigen kleederen gerold en als twee teere busseltjes zijde tegen den muur van een huis geplakt. De hoed van een heer, die na hen kwam, werd afgerukt en door den wind boven de huizen meegevoerd.

De zee naderde dichter en dichter. 't Was giertij. Het water spoot stralend over den dijk. De gansche wijde wereld, van aan het strand tot in het diepste der zeeën en het uiterste van onpeilbare einders, kwam vol gedruisch, gehuil, gebrul van millioenen monsters. In den nacht trachtte men de badhuisjes weg te sleuren. Wat niet bijtijds kon verwijderd worden, werd door de baren opgetild en verbrijzeld. De zee stond torenhoog, de golven reden achtereen, alles stond vol kokend schuim. De arme dijk die, tusschen Knocke en Duinbergen, in een vooruitspringenden bocht zeewaarts loopt, had het opnieuw hevig te verduren. De steenen werden in de hoogte geworpen met zulke kracht als vlokjes wol in een brand. De zee knetterde en donderde als gedurig losbrandende bommen. Wie 't nooit zag, kan er zich bij benadering zelfs geen idee van geven.

Twee dagen heeft de storm geduurd met toenemende kracht, komend en keerend in tij en ebbe, maar steeds met aangroeiende, aanzwellende woede. Den derden dag lag de zee weer kalm en rustig te zingen alsof er niets gebeurd was.

* *

De oorlog bracht in iedere gemeente van ons land den rouw. Overal beweent men gesneuvelden. Ook te Knocke. Hier als op vele plaatsen heeft men hun een monument opgericht .

Dit monument is niet schooner, niet leelijker dan deze, die ik zoowat overal in ons land zag verrijzen. Het is alleen wat grootscher aangelegd.

Het staat rechts, op de Lippenslaan, te midden van een plein. Nu ik het over de verheerlijking onzer gesneuvelden heb, moet er toch iets van mijn hart. Bijna al die monumenten aan onze gesneuvelden getuigen van de armoede onzer kunstenaars, van het totale gemis aan verbeelding der ontwerpers. Tot heden zag ik weinige gedenktekens die wezenlijk op originaliteit, op iets nieuws, bogen mogen. Ze zijn ontstaan uit sleur en conventie en soms vertrouwd aan zeer onbeholpen handen. Geen is oprecht waardig van een nieuwe generatie, geen enkel dat wezenlijk een groot piëteitsgevoel doet kennen, zooals b. v. dat der enlumineurs onzer middeleeuwen in de behandeling van oude santjes. Wij zijn er niets op vooruit gegaan en het is jammer voor de verheerlijking van den eenvoudigste onder de eenvoudigen die zich gaf subliem van altruïsme.

Overal is het banaal werk, zonder hoogte, zonder diepte, zonder verheven inspiratie, zonder wezenlijke hoogere gedachte.

Met honderdduizenden franks heeft men reeds vergooid aan de oprichting van zooveel trieste onnuttigheid en de versteening van zooveel leelijks.

In de laatste jaren is er veel verbetering gekomen. Monumenten van kunstwaarde werden in de groote steden opgericht. Groote sommen had men hiervoor ingeschreven. Dit zal dan ook wel de eenige reden zijn waarom artisten van werkelijk talent zich gelasten deze monumenten te ontwerpen.

Waarom richt men in dorpen, door geldgebrek verhinderd, werkelijk iets moois voort te brengen, geen met boomen beplant pleintje op ter gedachtenis van hun in den grooten oorlog gesneuvelde inwoners? Boomen kan men niet te veel en nooit genoeg planten. Zij hebben het voordeel dat zij ieder jaar groeien en schooner worden en het nageslacht dagelijks zullen herinneren waarom voorzaten hun kostbaar bloed gaven. Een schoone boom heeft oneindig meer waarde dan een leelijk monument!

*

* * *

Vandaag heb ik het oude Engelsche dametje ontmoet, dat me in zee, den bal tegen den rug pletste en mij schrikken deed met haar hoed en bril.

In haar arm droeg zij een hondeke, een Pomeranier, een allerliefst diertje, sneeuwwit, verrukkelijk met zijn lange haren en zijn rose snuitje en zijn oogjes van git.

De oude dame en het leuke beestje schenen goede vrienden te zijn. Af-en-toe keek het naar zijn meesteres en kreeg dan van haar een zoeten Engelschen blik en een streeling onder de kin, vlak boven een hemelsblauwen strik.

Dit zicht verzoende me ineens met de oude dame, waaruit, door de hoge jaren en den ouderdom, de schoonheid was verdreven, maar wier harte goed was gebleven en jong.

— Wat geeft u het recht zulks te zeggen? vroeg me een vriend met wien ik aan 't wandelen was.

— Wie van de dieren houdt, zei ik, houdt ook van menschen, en zulks bewijst van hun goed hart. Ik ken die dame niet, maar weet nu dat ze goed moet zijn.

— Ik meen juist het tegendeel! hernam hij hierop spottend. Kijk maar even naar Landru, die man was tot ziekelijkheid toe een dierenvriend, wat niet belette dat hij menig mensch den hals afsneed.

— Uitzonderingen bevestigen den algemeenen regel, zei ik, een beetje knorrig. Trouwens men moet de zaken en de gevoelens niet tot ziekelijkheid uitlengen.

— Ja maar, het voorbeeld van Landru is het eenige niet. Er zijn

gekende feiten genoeg voorhanden, welke bewijzen dat dierenliefhebbers niet altijd een goed of zachtaardig hart bezitten...

— Loop ! zei ik kregelig. Wat komen al die praatjes bij het geval te pas. Als men u hoort praten dan zijn al de dierenliefhebbers à priori, lieden, die azen op menschentreiterij. En waarom zou iemand die buitengewoon van dieren houdt, stelselmatig slecht voor zijn medemensch moeten zijn. Is zijn dierenliefde veeleer geen bewijs van zijn groote gevoeligheid ? Gevoeligheid voor alles wat leeft en roert onder Gods lieve zonne ?

Ik voelde wel dat mijn vriend mij op mijn strijdpwaardje wilde tillen en mij voor den aap houden. Ik had echter geen lust om het pro en contra tot het laatste woord uit te vechten. Het weder was te schoon, mijn stemming te mild, dan dat ik naar dien vijand van dierenvrienden, die zelf, in huis, kat, hond noch vogel bezit, zou luisteren.

Wij wandelden en genoten. De lucht was zoo ijl dat wij heel bescheidenlijk den vuurtoren van Westkapelle op den Noordereinder zagen profileeren. Wij gingen tot den Lekkerbek, dronken chocolade en aten kramiek, en voor mijn paart dacht ik dat het leven aan het strand, in den zomer, toch wat schooner is dan het stadsleven bij winterdag, wanneer wij door het sneeuwwater moeten baggeren, en op kantoor, bij stoofhitte proeven lezen.

't Was al een eindje in den nanoen toen wij terugslenterden. Tegenover een der grootste hotels zagen wij de Engelsche dame terug, met haar wit snoezig hondje. Een klein meisje, poovertjes aangekleed, met zwarte handen en zwarten neus, aan den arm een grooten korf rose bloempjes, stond voor haar. Wij slenterden er om heen, zachtjes om wat van het gesprek te hooren.

— Vijf penny ! zei het meisje en stak vijf vuile vingertjes onder den neus der dame.

Ik zei reeds vroeger dat iedereen hier een klad Engelsch kent.

— No ! No ! schudde het hoofd van 't oude vrouwtje. Wat kost de heele rommel ?

Zij wees met de hand naar de bloemen en maakte een gebaar dat gansch den korf bedoelde.

De oogen van het meisje gingen breed open. Haar mond lachte van blijde verwachting.

— One shilling ! riep ze en verslikte zich bijna van vreugde.

Nu was het de beurt aan het vrouwtje om te lachen. Ze ging in haar sache, haalde een rood marokijnen teshje te voorschijn en daaruit een mooi briefje van twintig frank.

— Is it enough ? vroeg zij.

Enough. Genoech ! Dat verstond het kind. Ze knikte.

— O, yes !

De dame nam de kleine onder de kin, keek in de blauwheid van

haar schoone oogskens en klopte haar een paar malen op de vuile wangen.

De bloemen werden in de gang van het hotel gelegd, en 't meisje trok heen, vol vreugde, nagekeken door het oude dametje, wier ingevallen mond monkelde van tevredenheid om de blijheid van het jong meisje.

Ze geleek op dit oogenblik, met haar verglaasde oogen, achter haar grooten bril, een weinig op paster Verriest zaliger. Het was dezelfde guitigheid in de kijkers, dezelfde goedheid op den lachenden mond.

— Gij nu, zei ik tot mijn vriend, waar zijt ge nu met Landru !

Hij haalde de schouders op en mompelde :

— Goedkoope philanthropie !

Zoo'n harde kop ! Een kei ! Pleisteren gaat toch niet.

Des avonds, stond, in het groote hotel, waar het dametje geloogd was, op het witte ammelaken, onder het heldere licht van gekleurde kaplampen, op iedere tafel van de reuzeneetzaal te gloeien, in malve schoonheid, een klein tuiltje van dat mooie heidekruid onzer duinschorren, geplukt door het kleine, slordige meisje, met haar schoone blauwe oogskens.

*

* *

Op het strand werden vele van die rose bloemen verkocht. Men wees mij de plaats waar ze groeiden.

— Ginder, ver, aan 't Zwin, zei me een inwoner van Knocke, wijl hij een gebaar maakte of het daar het einde der wereld was. Gunder verre, mynherre !

Wij zouden het er een namiddag op wagen. Het is zoo aangenaam wanneer men met zijn ledigen tijd blijf weet.

Het Zwin ligt in den uitersten hoek, ten Noord-Oosten van onze kust, anderhalf uur van de Zoute. Het is de grens tusschen Zeeland en Vlaanderen. Een zandige inham waar de tij wat water aanspoelt en met de ebbe weer terugneemt. Een houten paalwerk staat er te midden in, waar ik eens, bijna tot over het hoofd in het drijfzand geschoten ben. Gelukkig dat ik mijn tegenwoordigheid van geest en een kameraad bij had, dezen laatste vooral, of ik lag verdronken in een water dat geen water meer is. Zoo'n echte anomalie, net iets voor mij.

De weg naar de zee is voor een gedeelte zeer moeilijk om te begaan om reden van de kleverige klei waar men tot over de knoelsels inzakt. Wij namen den weg over het duin en hadden aldus een prachtigen kijk op land en zee. Vlak vóór zich ziet men de booten uit de Schelde komen, met een beetje reuk van Antwerpen, en verder de zee in spoeden, onder de schoonheid van hun zwarte pluim.

In het duin staan vele bloemen, met scherpe, vieve kleuren, op stengels die langs den grond kruipen. Het is spijtig dat ik van botanie niet veel afweet, want het was de moeite waard een oogenblik te blijven staan voor de innige schoonheid van die verholen pracht.

Wij bemerkten ook reuzenvlieren in groepen bijeen. In de barsten der schorren groeiden teergroene mossen.

Zoo ver het oog zien kan ligt het duin. Kijkt men goed, dan bemerkt men leven in het helm en de struiken. Het zijn konijnen die langs alle kanten heenstuiven en bij onze nadering verschrikt hun woning opzoeken.

Wij zagen ook een haas, een geweldig beest, groot als een kleinen schepershond, met pooten als stelten en ooren als een ezel. Hij schoof er van onder als een bolied, of 't voor prijs ging.

Er groeit in de duinen ook een laag struikgewas, versierd met trossen gele bessen. Het blad is zilvergrijs. Aan het hout zitten doornen, hard en scherp als stalen pinnen. Zonder ik het vermoedde, stond ik te midden van zulk stekelbosch en toen heeft een dier doornen mij in de knie zoo hevig te pikken gekregen dat 't bloed mijn witte broek kleurde en ik acht dagen nadien nog de krab en de pijn voelde.

Eindelijk ! In de verte zagen wij een uitgestrekt rose veld, iets fonkelends en teeders terzelfder tijde, een tapijt van delikate kleur, breed uitgespreid als in een salon van reuzen. Daarboven de hemel blauw en vol zon en links de uitgestrekte blonde duinen.

— Daar is 't ! riepen we.

Een konijntje schrikte bij onzen roep, zette het op een onzinnig loopen, recht het rose tapijt op.

Het bloemenveld lag nog ver. Afstanden, onder groote vlakke einders, bedriegen. We liepen nog ruim een halve uur verder. De wegen waren vaster en gemakkelijk te begaan, de bulten werden schaarscher, maar overal lagen er hoopen verroeste pinnekensdraad, — hier stond eenmaal de driedubbele doondraad, — en het was gevaarlijk loopen.

Nu waren wij op het veld waar de ericas der duinen bloeiend zijn. Hektaren ver, allemaal één rose weelde. De bloemen zijn niet zoo hoog als op de heide bij ons, maar grooter van kelk en sterker van kleur. Ook is hun stengel niet houtachtig, doch de wortel eindigt in een stomp, hard en dik. De bladeren lijken op deze van *primula obconica*, breed, glanzend. Het is de *statica rosea*.

Een paar ooievaars wickten bij onze komst op en vlogen met een schreeuw over het Zwin.

In minder dan vijf minuten hadden wij een boeket om al de Miekies uit Antwerpen te besteken.

Een onzer mompelde :

— 't Is gek zoo'n vracht twee uren ver mee te sleuren, wanneer

men aan de deur van het hotel, voor vijf cens, een armvol koopen kan.

— 't Geeft toch voldoening wanneer men de bloemen zelf heeft geplukt. Later zal het ons nog de wandeling herinneren.

— Betrekkelijk geluk ! spotte hij. Ik heb thans niets te dragen !

— John ! riep een stemmetje ver achter ons. John, wacht een beetje.

John bleef staan en wachtte op een allerbekoorlijkst bakvischje.

— John, ik ben zoo muug. Draag eens mijn boeket !

De Isegrim werd onder onzen lach purper en groen. Hij heeft, het moet te zijner eere worden gezegd, het pak kloekmoedig gedragen, en hij toonde zich een ridderlijken jongen, een gentleman op-en-top !

Wonder is het welk weerstandsvermogen men aan zee krijgt. Eenmaal getraind, kan men den ganschen dag wandelen, spelen, loopen, duin op, duin af, boterhammen eten, chocolade drinken, en aan tafel al de spijsen eere aan doen, terwijl men in de stad zich geen twee straten ver kan verzetten zonder tramrijden en waar men moe is voor dag en dauw.

Onze wandeling had geduurd van twee tot half-acht na den middag. Niemand onzer was vermoeid. De zon lag in de zee in een bad van goud. Wij gingen aan tafel met een berenappetijt en keken grimmig de diensters aan omdat zij — zoo dachten wij — dien avond zoo weinig opschotelden. Na den maaltijd gingen we in een koekenwinkel nog wat snoepen en trokken toen een uur lang achter den krassenden cither van den ouden, zingenden troebadour, te samen met een gansche bende dwaze, dansende kinderen.

Maar toen dacht ik toch dat de brave man ons, als weleens de speelman van Hamelen, naar den Toovertoren lokte, waaruit wij nooit meer zouden terugkeeren.

Voorzichtigheidshalve hebben wij ons toen van de hossende jeugd losgeworteld en zijn we in den Lekkerbek gegaan en hebben er nog een koffie-kramiek geeten.

Toen was de dag volledig. Ik heb geslapen als een stomme arduin, zonder roem, maar ook zonder roeren, noch blazen, zalig, zalig als een jongetje met vacantie.

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEÊDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138